

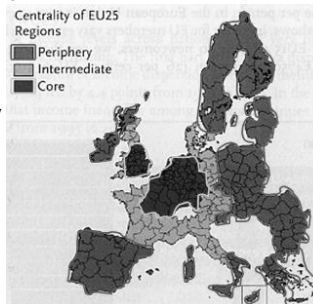
9. Lokalizační efekty, ekonomická geografie a regionální politika

Ekonomická aktivita

geograficky centralizovaná území

- rozčlenění dle ekonomické aktivity
 - nejaktivnější centrum
 - nejméně aktivní periférie
 - centrum a periférie odděleny mezi-oblastmi

- Česká republika
 - západ – mezi-oblast
 - zbytek – periférie

Charakteristika center, středů a periférií

Regions	Land share	Population share	GDP share	Unemployment rate (EU27 = 100)	Youth unemployment rate (EU27 = 100)	Share of population with income above EU27 average
Core	14.0	33.2	47.2	74.0	60.5	88.8
Intermediate	21.1	25.5	31.7	101.0	95.3	70.3
Peripheral	64.9	41.3	21.1	120.8	134.2	18.1

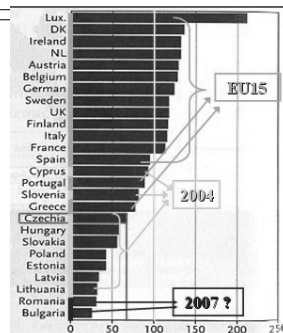
NOTE: EU27 includes the EU15 and the 10 nations that will join in 2004, plus Bulgaria and Romania. Regions are defined at the NUTS2 level of aggregation; see http://europa.eu.int/comm/regional_policy/ for definitions.

SOURCE: 'Second Report on Economic and Social Cohesion', European Commission (2001).

3

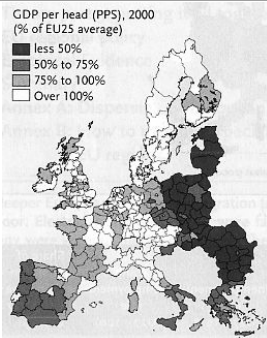
Rozdělení příjmů na osobu dle států

- Bulharsko**
 - 470 EUR / osobu
 - 26% průměru EU26 (bez Malty, včetně Rumunska, Bulharska)
- Lucembursko**
 - 38 800 EUR / osobu
 - 212%
- Česko**
 - mezi 60%-70% průměru EU26

Rozdělení příjmů na osobu dle regionů

- geograficky nerovnoměrné
- v rámci jednoho státu výrazné rozdíly
 - Spojené Království
 - Španělsko
 - Itálie
- Česká republika
 - Praha: nad 100%
 - část Moravy: do 50%
 - zbytek: 75 – 100%

Evoluce – ↓ rozdílů mezi státy

- ve všech sledovaných obdobích došlo k příjmové konvergenci členských států

	Change in standard deviation across EU nations		
	1983-93	1990-94	1995-2000
EU15	-44	-2.7	-1.1

6

Evoluce – ↑ rozdílů mezi regiony

	Change in standard deviation across regions in each nation		
	1983-93	1990-94	1995-2000
Belgium	2.6 ↑	0.8 ↑	-1.4
Germany		9.5	0.6 ↑
excl. New Länder	3.8	1.6	2.0
Greece	1.0	1.5	-0.8
Spain	2.6	1.0	1.3
France	0.9	1.9	0.1
Ireland		0.0	5.1 ↑
Italy	1.2	0.7	-1.3
NL	-15.9	0.2	2.0
Austria		0.6	-1.5
Portugal	5.2	0.3	1.4
Finland		-0.8	5.5
Sweden		0.2	8.9
UK	0.6	-1.9	2.7

- rozdíly v regionech se prohlubovaly

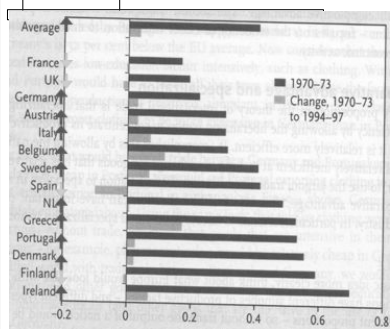
7

Rozšíření 2004 - další nárůst regionálních rozdílů

- EU15 – 10% nejbohatších regionů disponovalo 180% průměru příjmů EU15
- EU25 – 10% nejbohatších regionů disponuje 340% průměru příjmů EU25

8

Evoluce - ↑ specializace států

- specializace států se prohloubila

9

Důsledky nárůstu specializace

- Irsko
 - nejvyšší nárůst specializace
 - největší konvergence – z ekonomicky podprůměrného státu ekonomicky nadprůměrný
 - Španělsko
 - pokles specializace
 - nikterak významný konvergenční poSUN
- ⇒ ↑ specializace vede ke konvergenci

10

Lokalizace ekonomické aktivity

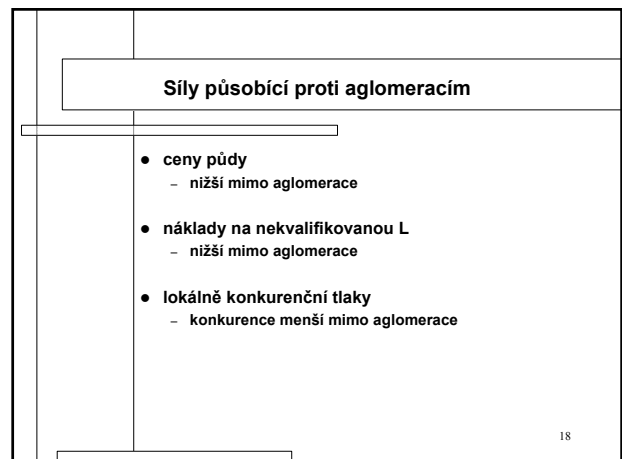
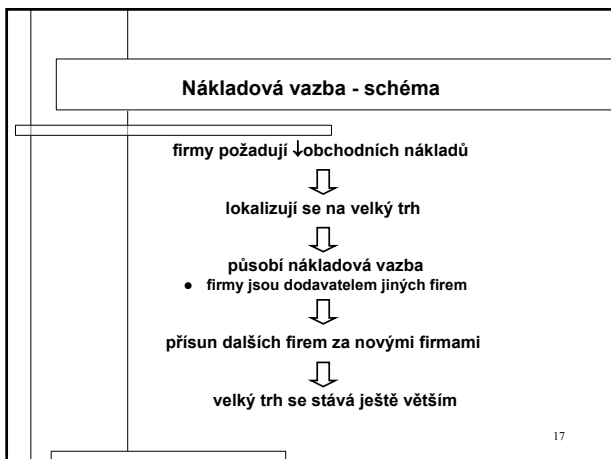
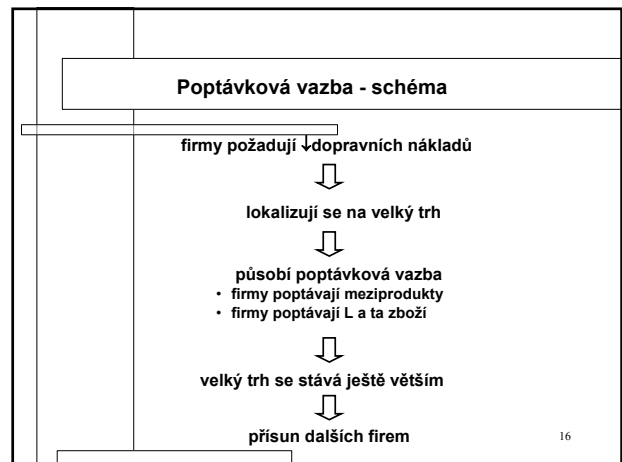
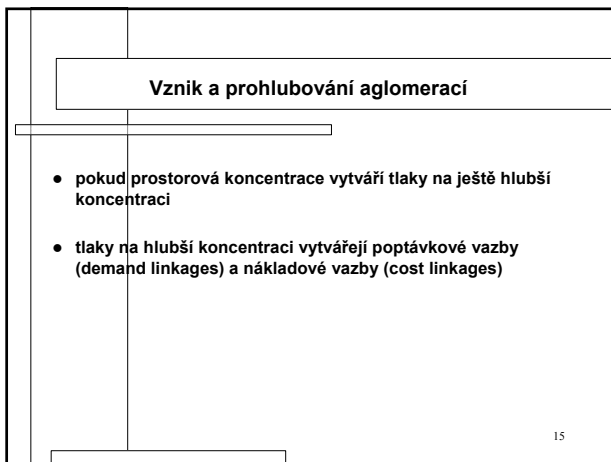
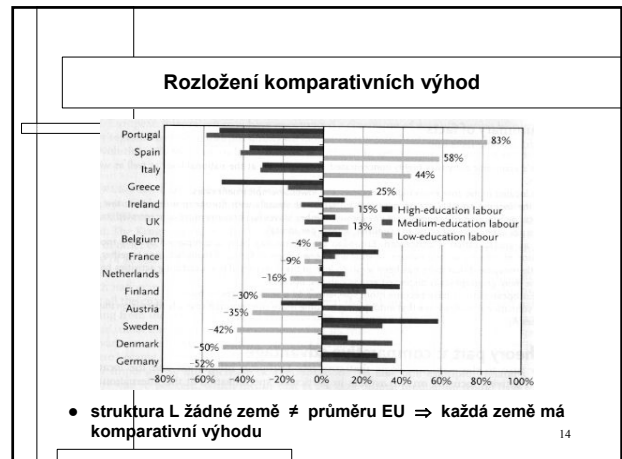
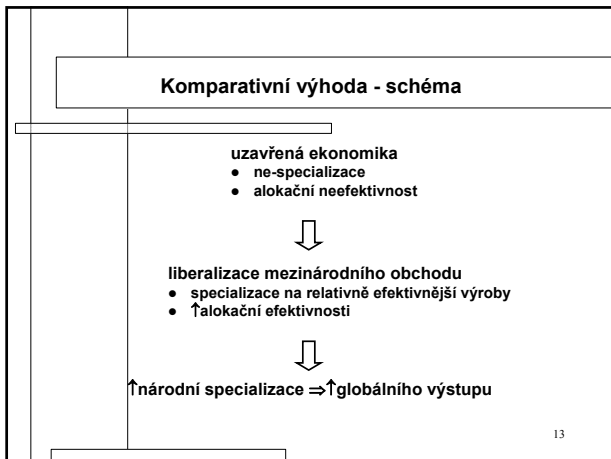
- hlavní aspekty lokalizace ekonom. aktivity:
 1. specializace na mezinárodní úrovni
 - rozložení aktivit dle komparativních výhod
 2. aglomerace na národní úrovni
 - koncentrace aktivit dle aglomerujících a rozptylujících tlaků

11

Komparativní výhoda - příklad

- uzavřené ekonomiky
 - SRN málo nekvalifikované L ⇒ vyrábí relativně draze oblečení, léky relativně levně
 - Portugalsko málo kvalifikované L ⇒ vyrábí relativně draze léky, oblečení relativně levně
 - liberalizace obchodu
 - SRN vyrábí léky, oblečení importuje
 - Portugalsko vyrábí oblečení, léky importuje
- ⇒ po liberalizaci země vyrábějí produkt, při jehož výrobě jsou relativně efektivnější ⇒ využívají komparativní výhodu

12

Výsledná lokalizace

- na geografickou determinaci ekonomické aktivity působí aglomerující tlaky
 - na geografickou determinaci ekonomické aktivity působí dis-aglomerující tlaky
- ⇒ rozdělení ekonomické aktivity není rovnoměrné, ale také není absolutní

19

EE-KK diagram

- vysvětluje tlaky vedoucí ke koncentraci ekonomické aktivity a tlaky vedoucí k rozptýlení ekonomické aktivity
- uvažuje relativní velikost trhu a relativní počet firem

20

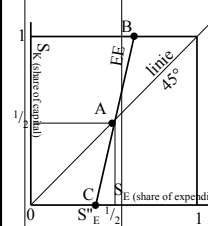
EE-KK diagram - předpoklady

- dva regiony (sever, jih)
- neexistence komparativních výhod
 - shodná struktura VF i technologie
- dva VF
 - imobilní L (vnitřní mobilita L v EU je malá)
 - mobilní K (vnitřní mobilita K v EU je velká)
- dva sektory
 - průmysl (firma poptává 1 jedn. K a nějakou L)
 - služby (firma poptává nějakou L)
- neexistence nákladových vazeb
 - firmy poptávají pouze VF, ne meziprodukty

21

Křivka EE

⇒ závislost velikosti trhu na umístění K

- bod A – shodně K, L na S i J
 - velikost trhu na S = J
- bod B – K jen na S
 - velikost trhu na S > J,
 - na J zůstávají výdaje L ve službách
 - bod C – K jen na J
- velikost trhu na S < J
 - na S zůstávají výdaje L ve službách

⇒ I když se celý mobilní K přesune do jednoho regionu, ostatní nezanikají, neboť L není dokonale mobilní

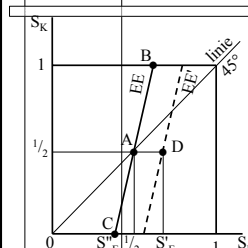
22

Křivka EE

- EE má vzestupný charakter
 - ↑ průmyslu na S ⇒ ↑ trhu na S
- EE je strmější než 45°
 - mobilní K tvoří jen část výdajů
- EE nespojuje s obchodními náklady
 - souvisí pouze s množstvím K, L v regionech

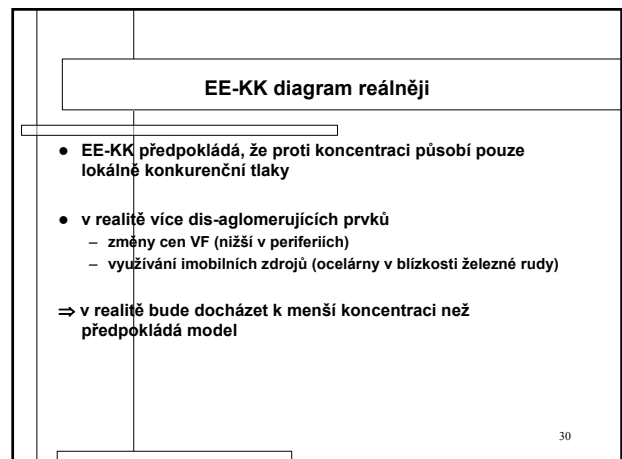
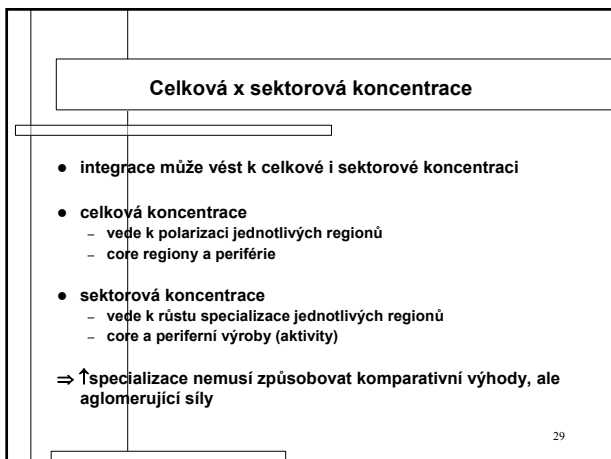
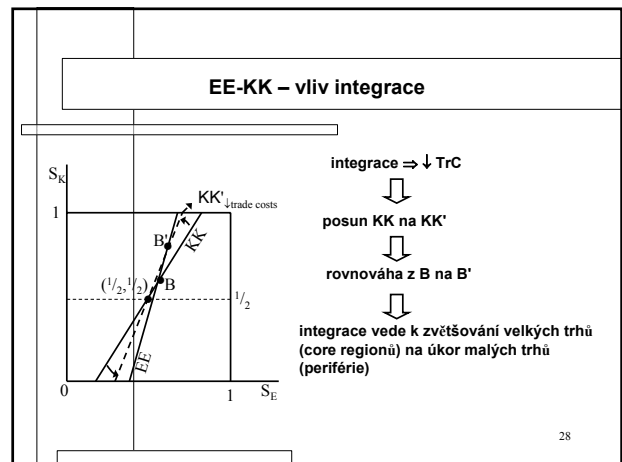
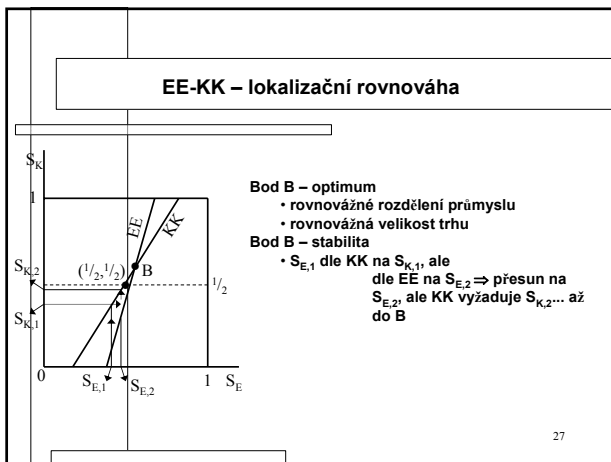
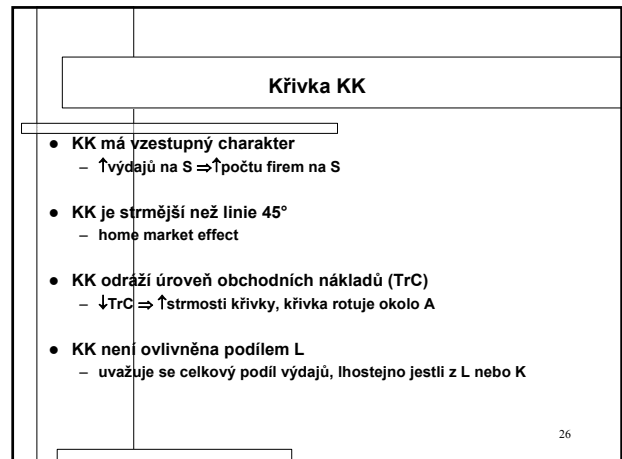
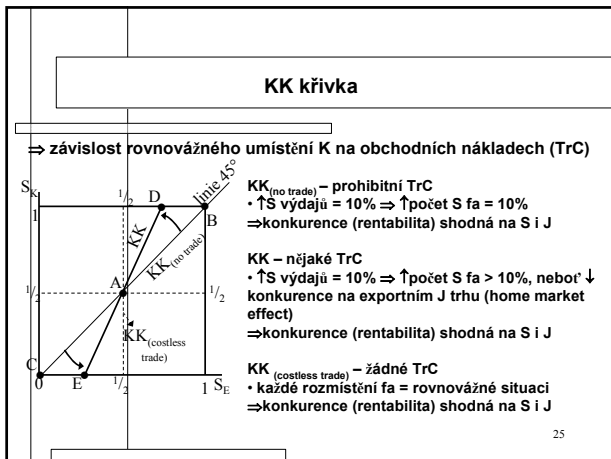
23

EE křivka - posun

- bod D
 - S má více služeb, stejně průmyslu ⇒ EE' leží vpravo od EE

24

Důsledky evropské integrace

- hlubší evropská integrace vede ke konvergenci jednotlivých členských států
- hlubší evropská integrace vede k sektorové integraci
- hlubší evropská integrace vede k prohloubení rozdílů mezi jednotlivými regiony v rámci jednoho státu

31

Konvergence států

- volný obchod umožňuje vyrábět na základě komparativních výhod \Rightarrow \uparrow bohatství pro všechny
- volná mobilita VF umožňuje přesuny technologií (FDI) \Rightarrow zaostalé státy dohánějí leadery

32

Sektorová specializace

- mobilita VF není dokonalá (málo mobilní L) \Rightarrow aglomerující tlaky (poptávkové a nákladové vazby) se mohou lépe uplatnit v rámci sektorů než v rámci států \Rightarrow \uparrow sektorové specializace

33

Prohlubování regionálních rozdílů

- mobilita VF mezi regiony v rámci jednoho státu je větší než mezi státy navzájem \Rightarrow aglomerující tlaky (poptávkové a nákladové vazby) působí významně mezi regiony \Rightarrow prohlubování regionálních rozdílů

34

Regionální nezaměstnanost

- v Evropě regiony s vysokou a rostoucí mírou U a regiony s nízkou U
- prvotní příčinou U stát, odbory apod.
- druhotnou příčinou nestejná migrační rychlost firm a pracovníků (firmy opouštějí upadající region rychleji) a působící aglomerační tlaky

35

Regionální U - příklad

- východní Německo „NDR“ – nízká produktivita práce, státem vynucená stejná úroveň mezd jako v západním Německu „NSR“
 - firmy z NDR \rightarrow NSR (za vyšší produktivitou) \Rightarrow \uparrow U v NDR \Rightarrow L z NDR \rightarrow NSR (za prací) \Rightarrow \uparrow velikosti trhu v NSR \Rightarrow působení poptávkových a nákladových vazeb
- \Rightarrow zásah vlády vedl k prohloubení rozdílu mezi západním a východním Německem

36

Rozdělení regionů

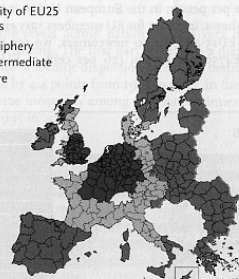
- kritériem dostupnost dané oblasti (minimalizace dopravních nákladů)
- zvažuje se doba potřebná k překonání vzdálenosti z hlavního města regionu do hlavních měst ostatních regionů, doby se vyváží ekonomickou silou regionů
- 40% a více nad průměrem ⇒ core region
- 75% a více pod průměrem ⇒ periférie
- zbytek ⇒ středové oblasti

37

Rozdělení regionů

Centrality of EU25 Regions

- Periphery
- Intermediate
- Core

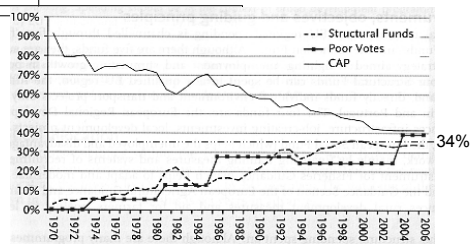
SOURCE: European Commission based on Schürmann and Talaat (2000).

Regionální politika EU

- zmírňování regionálních rozdílů jeden z hlavních cílů EU
- do 80. let v kompetenci národních států
- po přistoupení Irsku a Španělska, Portugalska, Řecka samostatná rostoucí část rozpočtu

39

Strukturální výdaje

- roste-li počet hlasů „chudých“ zemí, roste i výdaje do těchto zemí

40

Nástroje regionální politiky – strukturální fondy

- Evropský regionální a rozvojový fond (European Regional Development Fund)
 - infrastruktura
 - nová pracovní místa
 - lokální rozvojové projekty
 - pomoc malým podnikatelům
- Evropský sociální fond (European Social Fund)
 - pomoc nezaměstnaným a znevýhodněným osobám
 - rekvalifikační a trainingové kurzy

41

Nástroje regionální politiky – strukturální fondy

- Finanční nástroj pro podporu rybolovu (Financial Instrument for Fisheries Guidance)
 - modernizace rybářského průmyslu
- Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund)
 - rozvojové programy pro venkov
 - podpora farmářům

42

Nástroje regionální politiky – fond soudržnosti

- **Kohezní fond (Cohesion Fund)**
 - příjemci Španělsko, Portugalsko, Řecko, Irsko
 - životní prostředí
 - dopravní infrastruktura

43

Cíle regionální politiky – cíl I

- 70% všech strukturálních výdajů
- **základní infrastruktura, výroba**
 - 30% infrastruktura
 - 30% lidské zdroje
 - 40% přímá podpora produktivnímu sektoru
- **podpora do regionů s nižším HDP než 75% průměru EU**

44

Cíle regionální politiky – cíl II

- 10% všech strukturálních výdajů
- **úpadková odvětví, zaměstnanost**
 - těžba uhlí
 - rybolov
 - výroba oceli
- **podpora do regionů kde významná část populace je zaměstnána v těchto odvětvích**

45

Cíle regionální politiky – cíl III

- 10% všech strukturálních výdajů
- **vzdělávání, trainingové programy**
 - aktivní politika zaměstnanosti
 - podpora sociální inkluze
 - podpora rovných příležitostí mužů a žen
 - systémy celoživotního vzdělávání
- **podporu mohou čerpat všechny oblasti mimo regionů zahrnutých již v cíli I**

46

Principy regionální politiky

- **adicionálnita**
 - o prostředky fondu se nesmí snižovat národní resp. regionální rozpočty
- **koncentrace**
 - výdaje musí být geograficky koncentrovány
- **programování**
 - výdaje na základě rozsáhlých rozvojových programů

47

Principy regionální politiky

- **partnerství**
 - na programech kooperují Komise, státy, regionální i místní autority, průmysl, odbory, apod.
- **monitorování a vyhodnocování**
 - výdaje musí být kontrolovány a vyhodnocovány
- **konzistence a komplementarita**
 - výdaje musí být v souladu se smlouvami EU i se všemi společnými politikami

48

Rozpočtový plán 2000-2006

	Objective 1	Objective 2	Total	Share
Spain	37 744	2 553	43 087	23%
Italy	21 935	2 145	28 484	16%
Germany	19 229	2 984	28 156	15%
Greece	20 961	0	20 961	11%
Portugal	16 124	0	19 029	10%
UK	5 085	2 989	15 635	9%
France	3 254	5 437	14 620	8%
Ireland	1 315	0	3 088	2%
NL	0	676	2 635	1%
Sweden	722	354	1 908	1%
Finland	913	459	1 836	1%
Belgium	0	368	1 829	1%
Austria	261	578	1 473	1%
Denmark	0	156	745	0%
Luxembourg	0	34	78	0%
EU15	127 543	18 733	183 564	100%

- alokace prostředků fondů pro země EU15 na léta 2000-2006 dle rozhodnutí Komise

49

Vliv východního rozšíření

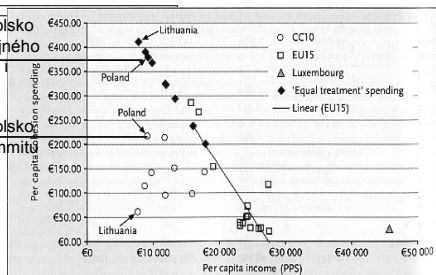
- nové země s výjimkou Kypru a Slovinska jsou chudší než nejchudší člen EU15 Řecko
- 75 mil. obyvatel z nových zemí je z regionů, splňujících podmínky na prostředky cíle I
- nové země snížily průměr EU ⇒ velká část stávajících příjemců již nespĺňuje podmínky

50

Kodaňský summit 2002 – prostředky pro nové členy

prostředky pro Polsko při zachování stejného principu pro nové i staré země

prostředky pro Polsko schválené na summitu

Empirická data

- struktura S^L je významnějším determinantem lokalizace ekonomické aktivity než fáze evropské integrace
- nabídková vazba má na lokalizaci větší efekt než poptávková
- evropská regionální politika významně ovlivňuje lokalizaci průmyslu, konkrétně průmyslu s vysoce kvalifikovanou L

52